

Sa

Sektorske_analize

ekonomski
institut
zagreb

lipanj 2018. broj 62 godina 7

ISSN: 1848-8986

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Telekomunikacije

Autorica **Ljiljana Božić**

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Posljednje tromjesečje 2017. obilježili su negativni trendovi u korištenju telefonskih usluga i u nepokretnoj i u pokretnoj komunikacijskoj mreži. Za razliku od telefonskih usluga u pokretnoj i nepokretnoj mreži, segment usluga širokopojasnog pristupa internetu bilježi pozitivna kretanja.

_8 Digitalizacija i razvoj tržišta

Prema indeksu digitalnog gospodarstva i društva Hrvatska je jedna od manje uspješnih zemalja, svrstana u skupinu zajedno s Rumunjskom, Grčkom, Bugarskom, Italijom, Poljskom, Mađarskom, Ciprom i Slovačkom.

_11 Vodeća trgovačka društva

Općenito se može ocijeniti da su vodeća poduzeća sektora u 2016. poslovala uspješno i ostvarila rast ukupnih prihoda, bruto dobiti i proizvodnosti rada u odnosu na 2015.

_15 Zaključak

U izvješćima Europske komisije osobita se zabrinutost izražava zbog vrlo visoke koncentracije tržišnog udjela u rukama jednog operatora. To bi, prema njihovoj ocjeni, moglo dodatno usporiti napredak Hrvatske u segmentu povezivosti, osobito ako se uzme u obzir da je cijena pristupa internetu u Hrvatskoj među najvišima u Europskoj uniji.

Glavni sektorski pokazatelji

“ Ukupni odlazni promet operatora nepokretne javne komunikacijske mreže iznosio je 506.958.417 minuta.

— Posljednje tromjesečje 2017. obilježili su negativni trendovi u korištenju telefonskih usluga i u nepokretnoj i u pokretnoj komunikacijskoj mreži. Trend smanjenja broja priključaka, odnosno broja korisnika telefonskih usluga u nepokretnoj mreži koji je prisutan već duže vrijeme, nastavljen je i u četvrtom tromjesečju 2017. Prema podacima Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti (HAKOM), ukupan broj priključaka u tom razdoblju bio je 1.374.924, što je 2,14 posto manje nego u istom razdoblju 2016. Na kraju 2017., telefonske usluge u nepokretnoj javnoj komunikacijskoj mreži koristilo je 1.276.083 korisnika što je 1,47 posto manje nego u istom razdoblju 2016. Broj korisnika samostalne telefonske usluge u nepokretnoj mreži na međugodišnjoj je razini smanjen za 10,47 posto te je iznosio 480.780 korisnika.

Nadalje, ukupni odlazni promet operatora nepokretne javne komunikacijske mreže iznosio je 506.958.417 minuta. U odnosu na treće tromjesečje 2017., odlazni je promet povećan za 5,65 posto, ali je u usporedbi s četvrtim tromjesečjem godinu ranije smanjen 9,34 posto. Uslijed ovakvih kretanja došlo je i do pada ukupnih prihoda od telefonskih usluga u nepokretnoj javnoj komunikacijskoj mreži i to za 13,67 posto na međugodišnjoj razini. Ukupni prihod ostvaren od pružanja telefonskih usluga u nepokretnoj mreži u posljednjem tromjesečju 2017. iznosio je 374.530.398 kuna. Veći dio tog iznosa generiran je od maloprodaje. Konkretno, riječ je o 320.757.967 kuna, tj. 85,64 posto ukupnog prihoda. Preostalih 53.772.431 kuna je veleprodajni prihod. U usporedbi s istim razdobljem 2016., maloprodajni je prihod bio manji za 12,04 posto, a veleprodajni za čak 22,26 posto.

— Tablica 1.
Nepokretna i pokretna komunikacijska mreža u četvrtom tromjesečju 2017.

Izvor: HAKOM.

	Nepokretna komunikacijska mreža	Pokretna komunikacijska mreža
Broj priključaka/korisnika	1.374.924	4.315.580
Odlazni promet (u min.)	506.958.417	2.253.079.232
Ukupni prihodi (u kn)	374.530.398	1.117.531.567
Preneseni brojevi	1.520.953	1.372.291

PROŠLA JE GODINA ZAVRŠENA S UKUPNO 4.585.600 PRIKLJUČAKA ŠIROKOPOJASNOG PRISTUPA INTERNETU.

Većinski udio na tržištu usluga u nepokretnoj komunikacijskoj mreži mjereno brojem korisnika i dalje ima Hrvatski Telekom (HT). Ovaj operator je u posljednjem tromjesečju 2017. imao 54,87 posto ukupnog broja korisnika telefonskih usluga u nepokretnoj mreži, odnosno 1,72 posto manje nego u prosincu 2016. Naime, broj prenesenih brojeva u nepokretnoj mreži i dalje raste. U četvrtom tromjesečju prošle godine ukupno je bilo preneseno 1.520.953 brojeva, odnosno 11,59 posto više nego u istom razdoblju 2016.

Što se tiče broja korisnika telefonskih usluga u pokretnoj komunikacijskoj mreži, on je smanjen na međugodišnjoj razini i to za 2,24 posto. U zadnjem tromjesečju 2017. ukupno je bilo 4.315.580 korisnika, od čega je 3.613.958 privatnih i 701.622 poslovnih korisnika. Iako se broj korisnika bez pretplatničkog odnosa smanjuje, a broj onih s pretplatničkim odnosom povećava na međugodišnjoj razini, među privatnim korisnicima i dalje prevladavaju oni bez pretplatničkog odnosa. Njih je u posljednja tri mjeseca 2017. bilo 59,22 posto, odnosno 2.140.076. Treba istaknuti da je broj poslovnih korisnika u padu na međugodišnjoj razini i to za 9,16 posto.

U četvrtom tromjesečju prošle godine komuniciralo se tek nešto više (0,86 posto) nego u istom razdoblju 2016. Ukupan odlazni promet operatora pokretne javne komunikacijske mreže u tom je razdoblju bio 2.253.079.232 minuta. Trajanje poziva vlastitih korisnika u *roamingu* u međunarodnim mrežama povećano je 155,66 posto u odnosu na posljednje tromjesečje 2016. Ukupno se tako telefoniralo u međunarodnim mrežama 98.672.808 minuta. U istom razdoblju pozivi stranaca u *roamingu* u nacionalnim mrežama trajali su 70.760.549 minuta, što je 57,41 posto više nego u posljednja tri mjeseca 2016.

Broj poslanih SMS poruka također je u padu. 583.863.126 SMS poruka, koliko ih je poslano u posljednja tri mjeseca 2017., značilo je pad od 11,65 posto u usporedbi s istim razdobljem godinu ranije. U tom je periodu poslano ukupno 3.408.724 MMS poruka što je 10,34 posto manje na međugodišnjoj razini.

Kao što je slučaj i s uslugama u nepokretnoj komunikacijskoj mreži, najveći je udio s obzirom na broj korisnika u pokretnoj mreži na kraju prošle godine imao HT [46,36 posto]. Slijedi ga VIPnet s udjelom od 35,35 posto. Udio trećeg operatora na tržištu, Tele2, bio je 18,29 posto. U analiziranom je razdoblju preneseno ukupno 1.372.291 brojeva u pokretnoj komunikacijskoj mreži. U odnosu na isto razdoblje 2016. preneseno je 15,50 posto više brojeva.

Usljed smanjenja broja korisnika, poslanih SMS i MMS poruka te slabog povećanja odlaznog prometa u pokretnoj komunikacijskoj mreži, došlo je i do pada ukupnih prihoda. Ukupni prihod od telefonskih usluga u pokretnoj komunikacijskoj mreži u posljednja tri mjeseca 2017. iznosio je 1.117.531.567 kuna. Usporedi li se s istim razdobljem 2016. godine, uočava se pad od 3,28 posto. U analiziranom razdoblju pali su maloprodajni prihodi od usluga privatnim korisnicima bez pretplatničkog odnosa [5,17 posto], maloprodajni prihod od pružanja usluga poslovnim korisnicima [0,99 posto] i veleprodajni prihod [čak 19,22 posto].

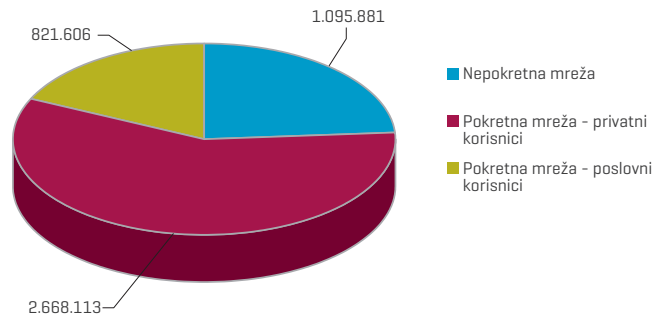
Za razliku od telefonskih usluga u pokretnoj i nepokretnoj mreži, segment usluga širokopojasnog pristupa internetu bilježi pozitivna kretanja. Prošla je godina završena s ukupno 4.585.600 priključaka širokopojasnog pristupa internetu, odnosno s 3,64 posto više nego krajem 2016. Od toga je u navedenom razdoblju bilo 1.095.881 priključaka širokopojasnog pristupa internetu putem nepokretnih mreža, a 3.489.719 priključaka širokopojasnog pristupa putem pokretnih mreža. Broj obaju vrsta priključaka povećan je na međugodišnjoj razini: putem nepokretnih mreža za 4,99 posto, a putem pokretnih 3,22 posto. Što se tiče širokopojasnog pristupa putem pokretnih mreža, prevladava pristup putem mobilnih telefona. U četvrtom tromjesečju 2017. bilo je ukupno 3.052.723 priključaka putem pametnih telefona od čega se 82,79 posto odnosilo na privatne korisnike. Treba istaknuti da je najveće povećanje u segmentu korisnika koji koriste M2M tarife (*Machine-to-Machine*, automatski prijenos podataka između uređaja i strojeva). Korištenje M2M tarife tek je u začecima i među privatnim korisnicima samo ih je 25 [što je 25 posto više nego u posljednjem tromjesečju 2016.] Značajno je veći broj poslovnih korisnika M2M tarifa. U analiziranom ih je razdoblju bilo 152.629 ili 19,78 posto više nego u istom razdoblju 2016.

Što se tiče paketa usluga, podaci za četvrto tromjesečje 2017. ukazuju na trend smanjenja broja korisnika 3D paketa (internet, telefon i televizija) i povećanje broja korisnika 4D paketa (internet, telefon, mobilni telefon i televizija). Broj korisnika 3D paketa usluga smanjen je za 10,1 posto, a broj korisnika 4D paketa povećan čak za 43,19 posto na međugodišnjoj razini. Tako je na kraju prošle godine bilo 302.220 korisnika 3D i 138.536 korisnika 4D paketa usluga. Još uvijek najveći broj korisnika koristi 2D paket usluga [506.235]. Broj korisnika samostalne usluge pristupa internetu u

posljednja tri mjeseca 2017. također je porastao i to za 18,49 posto na međugodišnjoj razini. U tom je razdoblju bilo ukupno 165.415 korisnika samostalne usluge pristupa internetu.

Slika 1.
Broj priključaka širokopojasnog pristupa internetu u četvrtom tromjesečju 2017.

Izvor: HAKOM.

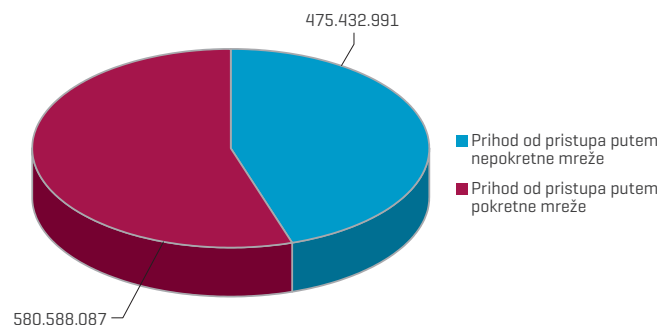

Gustoća korisnika širokopojasnog pristupa internetu putem nepokretnih mreža na kraju 2017. godine u Hrvatskoj bila je 25,58 posto. Gustoća priključaka po županijama kreće se od 14,08 posto u Virovitičko-podravskoj županiji do 34,64 posto u Gradu Zagrebu. Gustoća korisnika širokopojasnog pristupa internetu putem pokretnih mreža u istom je razdoblju bila 81,44 posto. Gustoća priključaka putem podatkovnih kartica i M2M bila je 10,20 posto, dok je gustoća priključaka putem mobilnih telefona bila 71,24 posto. Od početka listopada do kraja prosinca 2017. ostvareno je ukupno 264.690.847 GB prometa širokopojasnog pristupa internetu. U usporedbi s istim razdobljem godinu dana ranije, promet je povećan za 31,94 posto.

U tri posljednja mjeseca prošle godine operatori su ostvarili ukupni prihod od pristupa internetu u iznosu od 1.056.021.078 kuna. Povećanje je to u usporedbi s krajem 2016. godine i to za 7,34 posto. Prihod ostvaren od pristupa internetu putem pokretne mreže porastao je više od prihoda od pristupa putem nepokretne mreže. Naime, povećanje prihoda u segmentu pristupa internetu putem pokretne mreže bilo je 12,05 posto, a u segmentu pristupa putem nepokretne mreže 2,09 posto.

Slika 2.
Prihod od usluga pristupa internetu u četvrtom tromjesečju 2017., u kunama

Izvor: HAKOM.

Prosječan broj zaposlenih u sektoru telekomunikacija u 2017., prema podacima Državnog zavoda za statistiku, bio je 8.282. U usporedbi s

“ U zadnjem tromjesečju 2017. ukupno je bilo 4.315.580 korisnika telefonskih usluga u pokretnoj komunikacijskoj mreži.

2016. u sektoru telekomunikacija prošle je godine bilo 1,38 posto manje zaposlenih. U prosincu 2017. godine u telekomunikacijama je radilo 8.061 osoba, odnosno 1 posto manje nego u istom mjesecu 2016. Podaci o broju zaposlenih za 2018. ukazuju na trend povećanja broja zaposlenih u telekomunikacijama. Tako je u travnju ove godine bilo 8.409 zaposlenih. U odnosu na travanj 2017., broj zaposlenih u telekomunikacijama povećan je za 3,90 posto.

Prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u sektoru telekomunikacija u 2017. godini iznosila je 13.047 kuna. U usporedbi s 2016. godinom, prosječna mjesečna bruto plaća u ovom je sektoru porasla 1,49 posto. U posljednjem tromjesečju prošle godine prosječna je bruto plaća zaposlenika u ovom sektoru iznosila 12.569 kuna. Početak ove godine donio je i rast prosječne mjesečne bruto plaće u sektoru telekomunikacija. Za prva tri mjeseca 2018. ona je iznosila 14.444 kune.

Kao i u prethodnim razdobljima, prosječne bruto plaće zaposlenika u sektoru telekomunikacija znatno su iznad državnog prosjeka. Prosječna bruto plaća u 2017. bila je 38,27 posto viša od prosječne bruto plaće na razini Hrvatske. Prosječna mjesečna bruto plaća u prva tri mjeseca 2018. u Hrvatskoj je iznosila 8.368 kune, što je čak 6.076 kuna manje od prosječne bruto plaće isplaćene u sektoru telekomunikacija.

Prema indeksu potrošačkih cijena, cijene telefonskih usluga kao i telefonske opreme u 2017. godini smanjene su u odnosu na 2016. Konkretno, prosječne cijene telefonskih usluga smanjene su 1,6 posto, a cijene telefonske opreme 3 posto na međugodišnjoj razini.

— Digitalizacija i razvoj tržišta

— Digitalizacija i napredak zemalja članica Europske unije u digitalizaciji mjeri se indeksom digitalnog gospodarstva i društva (*Digital Economy and Society Index – DESI*). DESI je kompozitni indeks koji se sastoji od pet dimenzija: povezivost (fiksni i mobilni širokopojasni pristup i cijene); ljudski kapital (upotreba interneta, osnovne i napredne digitalne vještine); upotreba internetskih usluga (koliko se građani služe internetskim sadržajem i sudjeluju u komunikaciji ili transakcijama na internetu); integracija digitalne tehnologije (digitalizacija poduzeća i e-trgovina); i digitalne javne usluge (e-uprava i e-zdravstvo).

Najveći stupanj digitalizacije gospodarstva i društva postigle su Danska, Švedska, Finska i Nizozemska. Prema indeksu digitalnog gospodarstva i društva Hrvatska je jedna od manje uspješnih zemalja, svrstana u skupinu zajedno s Rumunjskom, Grčkom, Bugarskom, Italijom, Poljskom, Mađarskom, Ciprom i Slovačkom. Hrvatska je trenutno na 22. mjestu zemalja Europske unije i napredovala je u odnosu na prethodno razdoblje, s 23. mjesta. Napredak Hrvatske prema Izvješću Europske komisije za 2018., smatra se dobrim i povezan je s iznadprosječnim korištenjem internetskih sadržaja i digitalizacijom poduzeća.

Hrvatska ima loše rezultate u segmentu povezivosti koji obuhvaća pristup širokopojasnom internetu i cijene pristupa. Po tom je pokazatelju na 27. mjestu. Napredak koji se u tom području ostvaruje ocjenjuje se nedovoljnim. Slab napredak uglavnom je povezan s niskom potražnjom za brzim i ultrabrzim širokopojasnim pristupom internetu i visokim cijenama širokopojasnog pristupa internetu.

“Prema indeksu digitalnog gospodarstva i društva Hrvatska je na 26. mjestu po potražnji za brzim i ultrabrzim širokopojasnim pristupom internetu.

Naime, prema indeksu digitalnog gospodarstva i društva Hrvatska je na 26. mjestu po potražnji za brzim i ultrabrzim širokopojasnim pristupom internetu. Izvješće navodi da je dostupnost brze mreže nove generacije dobra s obzirom da 67 posto kućanstava ima pristup brzom, a 34 posto ultrabrzom širokopojasnom mreži. Unatoč tome, samo je 14 posto kućanstava pretplaćeno na brzine interneta veće ili jednake 30 Mbps, a tek 1,4 posto

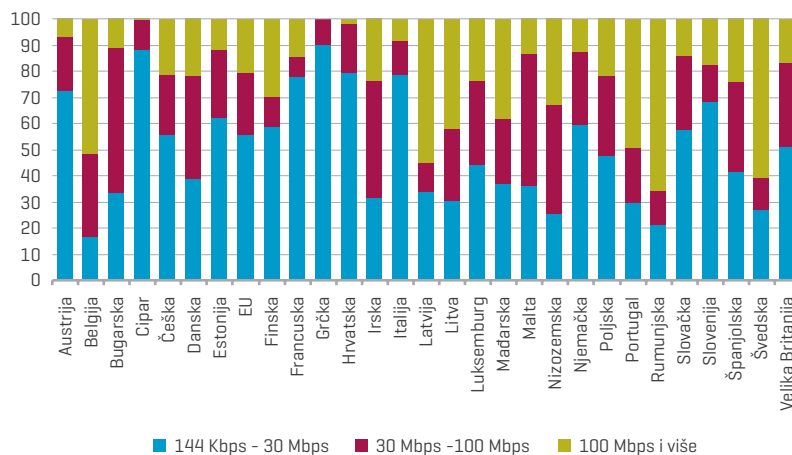

PO INDEKSU CIJENA ŠIROKOPOJASNOG PRISTUPA INTERNETU HRVATSKA JE NA ZAČELJU EUROPSKE UNIJE.

na brzine interneta veće ili jednake 100 Mbps. Na slici 3 jasno se vidi kako Hrvatska značajno zaostaje po korištenju brzih mreža nove generacije, osobito po korištenju ultrabrzog širokopojasnog pristupa internetu u odnosu na druge zemlje Europske unije.

Slika 3.
Širokopojasni pristup internetu putem nepokretne mreže prema brzini, u srpnju 2017.

Izvor: Europska komisija. (2018). *Digital Single Market, Broadband indicators – July 2017.*

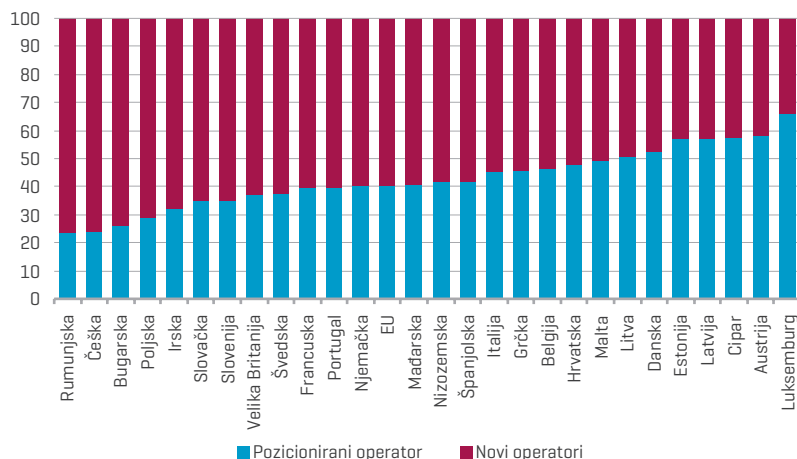
Ova je situacija djelomično posljedica visokih cijena koje hrvatski građani plaćaju za širokopojasni pristup internetu. Po indeksu cijena širokopojasnog pristupa internetu Hrvatska je na začelju Europske unije. Vrijednost indeksa iznosi 63, a prosjek Europske unije je 87 što svjedoči o činjenici da su cijene pristupa širokopojasnom internetu putem nepokretne mreže u Hrvatskoj među najvišima u Europi.

Na hrvatskom je tržištu jedan od problema koji koči napredak u pogledu digitalizacije svakako i vrlo velik tržišni udio pozicioniranog operatora. O HT-ovoj dominaciji tržištem telefonskih usluga u pokretnoj i nepokretnoj mreži bilo je riječi u prethodnom poglavlju. Situacija je vrlo slična i kad je riječ o uslugama širokopojasnog pristupa internetu. Prema podacima na slici 4, u srpnju 2017. pozicionirani je operator imao 48 posto tržišnog udjela, a preostalih se 52 posto odnosilo na nove operatore i po tome je ispod prosjeka Europske unije. Međutim, uzimajući u obzir povezana

društva, navodi se da zapravo ima kontrolu nad preko 71 posto tržišta. Naime, tržišni je udio HT-a 47,6 posto, Iskona 10,4 posto, Optima Telekom 9,2 posto, a H1 Telekom 4 posto. U tom smislu izvješća o napretku u području digitalizacije sa zabrinutošću ističu činjenicu da je hrvatska Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) odobrila HT-u kontrolu nad Optima Telekomom do 10. srpnja 2021.

Slika 4.
Tržišni udjeli operatora na tržištu širokopojsnog pristupa internetu putem nepokretne mreže u Europskoj uniji, u srpnju 2017.

Izvor: Europska komisija. (2018). *Digital Single Market, Broadband indicators – July 2017.*

Također se ističe i nedostatak komercijalnog interesa za izgradnju komunikacijske infrastrukture u ruralnim područjima Hrvatske. Specifični problemi koji otežavaju razvoj infrastrukture širokopojsnog pristupa internetu su neriješeni imovinsko-pravni odnosi i nepostojanje digitalne baze postojeće komunikacijske infrastrukture¹.

¹ Europska komisija. (2018). *DESI Report 2018 – Telecoms Chapters.*

Vodeća trgovačka društva

S obzirom da podaci o poslovanju u 2017. godini nisu trenutno dostupni, u ovom se poglavlju analizira poslovanje deset vodećih poduzeća 2016. Deset vodećih trgovačkih društava u sektoru telekomunikacija prema visini ostvarenog ukupnog prihoda u 2016. su: Hrvatski Telekom d.d., VIPnet d.o.o., Tele2 d.o.o., OT – Optima Telekom d.d., Iskon Internet d.d., Odašiljači i veze d.o.o., Metronet telekomunikacije d.d., H1 Telekom d.d., VIPnet usluge d.o.o., Nokia Solutions and Networks d.o.o. Navedena su trgovačka društva i u prethodnim godinama bila svrstana među vodeća poduzeća sektora. Poredak prvih četiriju trgovačkih društava po uspješnosti poslovanja ostao je isti kao i 2015.

Tablica 2.
Pokazatelji poslovanja
vodećih trgovačkih
društava u sektoru
telekomunikacija u 2015.
i 2016. godini

Napomena: Koeffcijent zaduženosti = ukupne obveze/ukupna imovina; Koeffcijent tekuće likvidnosti = kratkotrajna imovina/kratkoročne obveze; Bruto marža = bruto dobit/ukupni prihod * 100; Produktivnost = ukupni prihod/broj zaposlenih.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

	2015.	2016.	Indeks 2016./2015.
Ukupni prihodi [mil. kn]	11.999,76	12.301,23	102,5
Bruto dobit [mil. kn]	1.237,53	1.319,25	106,6
Broj zaposlenih	6.565	6.309	96,1
Proizvodnost rada [mil. kn]	1,83	1,95	106,7
Bruto marža	10,3	10,7	104,0
Koeffcijent tekuće likvidnosti	1,8	2,0	113,4
Koeffcijent zaduženosti	0,3	0,3	100,0

Općenito se može ocijeniti da su vodeća poduzeća sektora poslovala uspješno i ostvarila rast ukupnih prihoda, bruto dobiti i proizvodnosti rada u odnosu na 2015. Ukupni prihodi u 2016. iznosili su 12.301.233.900 kuna. U usporedbi s ukupnim prihodom na razini deset vodećih 2015., porasli su 2,5 posto. Rasla je i bruto dobit i to za 6,6 posto i dosegla iznos od 1.319.249.200 kuna.

U 2016. godini vodeća poduzeća sektora smanjila su broj zaposlenih za 3,9 posto. Ukupan broj zaposlenih na razini deset vodećih poduzeća sektora

UKUPAN BROJ ZAPOSLENIH NA RAZINI DESET
VODEĆIH PODUZEĆA SEKTORA BIO JE 6.309.

bio je 6.309. Porast prihoda i smanjenje broja zaposlenih rezultiralo je povećanjem proizvodnosti rada od 6,7 posto.

Općenito govoreći, deset vodećih nema problema s održavanjem tekuće likvidnosti niti su prezaduženi. Na to upućuje koeficijent tekuće likvidnosti [2,0] i koeficijent zaduženosti [0,3]. Treba istaknuti da je porasla i bruto marža deset vodećih poduzeća. Međutim, analiza poslovanja svakog poduzeća zasebno ukazuje na određene poteškoće u poslovanju s kojima su se susretali u 2016.

Tablica 3.
Pokazatelji poslovanja vodećih trgovačkih društva u sektoru telekomunikacija 2016. godine

	Ukupni prihod (mil. kn)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža	Proizvodnost rada (mil. kn)
Hrvatski Telekom d.d.	6138,17	0,1	3,3	18,7	1,68
VIPnet d.o.o.	3144,73	0,8	0,8	1,7	2,59
Tele2 d.o.o.	1303,61	1,2	1,0	-1,3	8,46
OT – Optima Telekom d.d.	458,05	0,8	1,0	3,2	1,43
Iskon Internet d.d.	393,47	0,3	1,0	3,4	2,13
Odašiljači i veze d.o.o.	228,80	0,2	1,9	20,0	0,80
Metronet telekomunikacije d.d.	227,51	0,9	1,0	13,2	1,07
H1 Telekom d.d.	165,63	2,1	0,5	-15,6	0,97
VIPnet usluge d.o.o.	130,26	0,0	11,2	47,5	1,92
Nokia Solutions and Networks d.o.o.	111,01	0,4	2,4	-1,0	2,27

Napomena: Koeficijent zaduženosti = ukupne obveze/ukupna imovina; Koeficijent tekuće likvidnosti = kratkotrajna imovina/kratkoročne obveze; Bruto marža = bruto dobit/ukupni prihod * 100; Produktivnost = ukupni prihod/broj zaposlenih.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

DESET VODEĆIH NEMA PROBLEMA S ODRŽAVANJEM TEKUĆE LIKVIDNOSTI NITI SU PREZADUŽENI.

Prije svega, nisu svi ostvarili veće ukupne prihode u odnosu na 2015. Manje prihode imali su Odašiljači i veze [1,6 posto], H1 Telekom [34,8 posto], VIPnet usluge [3,0 posto] i Nokia Solutions and Networks [19,9 posto]. S gubitkom su u analiziranoj godini poslovali Tele2 i H1 Telekom. Treba napomenuti da je Tele2 u prethodnim godinama ostvarivao gubitak te da je on u 2016. smanjen 72,25 posto u odnosu na gubitak iz 2015. Trgovačko društvo H1 Telekom je međutim u 2015. poslovalo s dobitkom da bi godinu kasnije ostvarilo gubitak u iznosu od čak 25.911.400 kuna. Gubitak je nastao uslijed smanjenja ukupnog prihoda za čak 34,8 posto u odnosu na 2015. Na međugodišnjoj razini ovo je trgovačko društvo smanjilo broj zaposlenih za 12,4 posto. U kolovozu 2017. H1 Telekom pripojen je OT – Optima Telekomu.

Broj zaposlenih u 2016. godini smanjili su HT, OT – Optima Telekom, Odašiljači i veze te VIPnet usluge. Najveće povećanje broja zaposlenih među deset vodećih poduzeća u sektoru telekomunikacija u 2016. ostvario je Tele2 koji je broj zaposlenih na međugodišnjoj razini povećao za 12,41 posto. Unatoč ponovnom smanjenju broja zaposlenih na međugodišnjoj razini od 6,1 posto, HT je i dalje najveće trgovačko društvo po broju zaposlenih, kojih je u 2016. bilo 3.653.

Ukupni je prihod u 2016. najviše porastao u VIPnetu i to za 7,3 posto. VIPnet je također u analiziranom razdoblju ostvario najveće povećanje bruto dobiti. Bruto dobit ovog trgovačkog društva u 2016. iznosila je 52.266.400 kuna što je 62,1 posto više u odnosu na prethodnu godinu. Najveću dobit prije oporezivanja u 2016. ostvario je HT. Te je godine bruto dobit iznosila 1.145.195.300 kuna, što je 2,2 posto više nego godinu ranije.

Uzevši u obzir vrijednosti koeficijenata zaduženosti vodećih trgovačkih društava sektora može se ocijeniti kako HT, Iskon Internet, Odašiljači i veze, VIPnet usluge te Nokia Solutions and Networks u analiziranom razdoblju imaju prihvatljivu razinu zaduženosti. S druge strane, zaduženost je bila prekomjerna u trgovačkim društvima H1 Telekom i Tele2. Također, koeficijent

“Porasla je i bruto marža deset vodećih poduzeća.

zaduženosti Metronet telekomunikacija, OT – Optima Telekoma i VIPneta bio je iznad granice prihvatljive zaduženosti.

Koeficijenti tekuće likvidnosti deset vodećih ukazuju na određene probleme u održavanju tekuće likvidnosti pojedinih trgovačkih društava u 2016. Problema s održavanjem tekuće likvidnosti u toj godini nisu imali HT, Odašiljači i veze, VIPnet usluge i Nokia Solutions and Networks. U svim je ostalim trgovačkim društvima koeficijent tekuće likvidnosti bio ispod 1,5, odnosno ukazivao na otežano održavanje likvidnosti. Treba još napomenuti da je najveću proizvodnost rada u 2016. imalo trgovačko društvo Tele2 [8.464.977,92 kuna].

Prema najnovijim podacima o poslovanju u prva tri mjeseca 2018., tri vodeća poduzeća sektora ostvarila su dobre rezultate. HT je objavio da je u prva tri mjeseca ove godine ostvario neto dobit u iznosu od 166 milijuna kuna što je 11,8 posto više nego u istom razdoblju 2017. Ukupni konsolidirani prihodi u prva tri mjeseca 2018. bili su za 1,1 posto manji u usporedbi s istim razdobljem 2017. i iznosili su 1.798 milijuna kuna. Dobit prije kamata, poreza i amortizacije (EBITDA) na početku ove godine iznosi 684 milijuna kuna, odnosno 1,6 posto više nego u istom razdoblju godinu ranije.

Prihod VIPneta u prvom tromjesečju ove godine iznosio je 103,1 milijun eura što je 2,4 posto više nego u istom razdoblju 2017. U istom je razdoblju Tele2 ostvario 323 milijuna kuna ukupnog prihoda. U odnosu na isto razdoblje prošle godine, ukupni prihodi Tele2 porasli su 14,5 posto. EBITDA je u prvom tromjesečju ove godine iznosila 39 milijuna, a broj zaposlenih povećan je 30 posto.

Zaključak

“Vodeći operatori su u prvom tromjesečju ove godine najavili nastavak ulaganja u razvoj mreže.

—Već duže vrijeme svjedoci smo negativnih trendova u korištenju telefonskih usluga u nepokretnoj mreži. Sudeći prema podacima s kraja 2017. godine, negativni su trendovi zahvatili i telefonske usluge u pokretnoj mreži. Razvidno je to iz podataka o prometu i prihodima od telefonskih usluga u pokretnoj komunikacijskoj mreži.

U isto vrijeme usluge širokopojasnog pristupa internetu koristile su se više nego u istom razdoblju prošle godine. Taj je trend osobito važan uzme li se u obzir trenutno stanje i napredak Hrvatske u području digitalizacije. Za Hrvatsku je karakteristična općenito niska pozicija i značajno zaostajanje za drugim zemljama Europske unije u području digitalizacije, osobito u području povezivosti. Pozitivnih pomaka ima, ali su dosta spori i nedostatni za dostizanje prosjeka Europske unije. U izvješćima Europske komisije osobita se zabrinutost izražava zbog vrlo visoke koncentracije tržišnog udjela u rukama jednog operatora. To bi, prema njihovoj ocjeni, moglo dodatno usporiti napredak Hrvatske u segmentu povezivosti, osobito ako se uzme u obzir da je cijena pristupa internetu u Hrvatskoj među najvišima u Europskoj uniji.

Vodeći operatori su u prvom tromjesečju ove godine najavili nastavak ulaganja u razvoj mreže. Iz Hrvatskog Telekoma najavili su ulaganja u dodatnu modernizaciju mobilne mreže radi povećanja kapaciteta za rast podatkovnog prometa i ostvarenja bržeg pristupa internetu te ulaganje u stvaranje temelja za uvođenje 5G tehnologije². U VIPnetu ističu kako su dobri poslovni rezultati na početku ove godine povezani s ulaganjima od 13,8 milijuna eura u širenje optičke mreže te razvoj i mobilne i fiksne mreže³.

U lipnju ove godine postignut je dogovor između Vijeća Europe, Europske komisije i Parlamenta o Europskom komunikacijskom kodu koji će dovesti do smanjenja cijena međunarodnih poziva za građane Europske unije.

---

² Poslovni rezultati za prvo tromjesečje 2018. godine. [2018., travanj]. *Hrvatski Telekom, objave za medije*.
³ Vipnetu prihod porastao 2,4 posto na 130,1 milijun eura. [2018., travanj]. *Poslovni dnevnik*.

MAKSIMALNE CIJENE MINUTE POZIVA U EUROPSKOJ UNIJI OGRANIČAVAJU SE NA 19 CENTI, A SMS-OVI NA 6 CENTI.

Naime, maksimalne cijene minute poziva u Europskoj uniji ograničavaju se na 19 centi, a SMS-ovi na 6 centi.

Literatura:

- Državni zavod za statistiku. [2017]. *Statistika u nizu: Plaće* [25.4.2018.].
- Državni zavod za statistiku. [2017]. *Statistika u nizu: Zaposlenost* [25.4.2018.].
- Državni zavod za statistiku. [16.1. 2018.]. *Indeksi potrošačkih cijena u prosincu 2017.* [Priopćenje, broj 13.1.1/12.].
- Državni zavod za statistiku. [16.5.2018.]. *Indeksi potrošačkih cijena u travnju 2018.* [Priopćenje, broj 13.1.1/4.].
- Europska komisija. [2018]. *DESI Report 2018 – Telecoms Chapters.* Preuzeto sa: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/desi-report-2018-telecoms-chapters>.
- Europska komisija. [2018]. *Indeks digitalnoga gospodarstva i društva (DESI) za 2018., Izvješće za Hrvatsku.* Preuzeto sa: http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2018-20/hr-desi_2018-country-profile-lang_4AA68303-07F6-BC37-A21420BFD9CDDBA2_52346.pdf.
- Europska komisija. [2018]. *Digital Single Market, Broadband indicators – July 2017.* Preuzeto sa: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/broadband-data-files-digital-scoreboard-2017>
- Europska unija odredila: Cijena međunarodnih poziva ne smije biti viša od 1,4 kune. [2018., lipanj]. *Jutarnji list.* Preuzeto sa: <https://novac.jutarnji.hr/novcanik/europska-unija-odredila-cijena-medunarodnih-poziva-ne-smije-biti-visa-od-14-kune/7440684/>.
- Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM). [2018]. *Tromjesečni usporedni podaci tržišta elektroničkih komunikacija u Republici Hrvatskoj, četvrto tromjesečje 2017. godine.* Zagreb: Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM).
- Poslovni rezultati za prvo tromjesečje 2018. godine. [2018., travanj]. *Hrvatski Telekom, objave za medije.* Preuzeto sa: <https://www.t.ht.hr/press-centar/objave-za-medije/4116/Poslovni-rezultati-za-prvo-tromjesecje-2018-godine.html>
- Vipnetu prihod porastao 2,4 posto na 130,1 milijun eura. [2018., travanj]. *Poslovni dnevnik.* Preuzeto sa: <http://www.poslovni.hr/domace-kompanije/vipnetu-prihod-porastao-24-posto-na-1301-milijun-eura-340258>
- Tele2 ostvario rast prihoda od 14,5 posto u prvom tromjesečju 2018. [2018., travanj]. *Večernji list.* Preuzeto sa: <https://www.vecernji.hr/biznis/tele2-ostvario-rast-prihoda-od-14-5-posto-u-prvom-tromjesecju-2018-1241023>

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J.F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200
Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Maruška Vizek, ravnateljica

Glavna urednica

Ivana Rašić Bakarić

Autorica analize

Ljiljana Božić

Izvršna urednica

Ivana Kovačević

Lektura

Ivana Kovačević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CC0 javna domena

Napomena: *Sektorska analiza* autorskog je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb.

Sljedeća analiza *Farmaceutska industrija* izlazi u rujnu 2018.